

Компоненти комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів

Світлана Миколаївна Процька

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
вул. М. Берлінського, 9, м. Київ, 04060, Україна
gnomic@i.ua

Анотація. *Цілі дослідження:* розкрити взаємозалежність компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів. *Завдання дослідження:* окреслити сутнісні характеристики комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів у сучасному вищому навчальному закладі; виявити взаємозалежність компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів; розглянути практичні аспекти використання компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів. *Об'єкт дослідження:* процес формування професійних компетентностей майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованого середовища навчання. *Предмет дослідження:* використання компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів. *Методи дослідження:* теоретичні методи: аналіз філософської, психолого-педагогічної, навчально-методичної та інструктивно-методичної літератури з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми, а також узагальнення одержаної інформації, передового та особистого педагогічного досвіду в удосконаленні організації навчання. *Результати дослідження:* використання потенційних можливостей компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів дасть їм змогу у процесі виконання професійних завдань реалізувати не тільки інформаційно-технологічні, але й психолого-педагогічні цілі, які виведуть освіту на якісно новий інноваційний рівень, забезпечить особистісний розвиток студентів. *Висновки та рекомендації:* подальші наукові розвідки спрямуємо на розроблення педагогічних умов здійснення моніторингу результатів застосування елементів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів в освітньому процесі ВНЗ.

Ключові слова: комп'ютерно орієнтована методика формування професійних компетентностей майбутніх філологів; компоненти

комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів; соціальні мережі; хмарні сервіси; дистанційне навчання.

S. M. Protska. Components of computer-oriented methods of formation of professional competence of future philologists

Abstract. *Research goals:* reveal the interdependence of components of computer oriented methods of formation of professional competence of future philologists. *Research objectives:* outline the essential computer oriented methods of formation of professional competence of future philologists in the modern institution of higher education; discover the interdependence of the components of computer oriented methods of formation of professional competence of future philologists; consider the practical aspects of computer components oriented methods of forming professional competence of future philologists. *Object of research:* the formation of professional competence of future philologists of computer-based learning environment. *Subject of research:* use of components of computer oriented methods of forming professional competence of future philologists. *Research methods used:* theoretical methods, that analysis of philosophical, psikhologo-pedagogical, ducational-metodichnoy and instructional methodical literatures with the purpose of determination of the state theoretical ground of problem, and also generalization of the got information, front-rank and personal pedagogical experience, in the improvement of organization of studies. *Results of the research:* use the potential of computer components oriented methods of formation of professional competence of future philologists will let them in the performance of professional tasks to realize not only information technology, but also psychological and educational goals that will lead to a new education innovation level, provide personal development of students. *The main conclusions and recommendations:* further scientific research directed to the development of pedagogical conditions of monitoring results of applying elements of computer-oriented methods of formation of professional competence of future philologists in the educational process of higher education.

Affiliation: Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine, 9, M. Berlynskoho St., Kyiv, 04060, Ukraine.

E-mail: gnostic@i.ua.

Узагальнюючи точки зору вчених на сутнісні характеристики процесу формування інформаційного суспільства, поділяємо їх висновки про те, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) все більше проникають в різні сфери життя, науки, освіти, виробництва, що вимагає

від фахівців відповідних знань та вмій їх застосовувати [4]. Передусім зазначимо, що наша дослідницька позиція суголосна з науковою думкою В. І. Бобрицької, яка відзначає, що актуальність інформатизації освіти пов'язана з тим, що в теперішній час спостерігається стала залежність між успіхами у навчанні студентської молоді та якістю їхньої підготовки щодо застосування ІКТ, їх ІКТ-компетентності, що реалізується за рахунок поліпшення ефективності, інтенсивності й інструментальності, зниження трудомісткості процесів використання інформаційного ресурсу в освітньому процесі ВНЗ. Дослідниця наголошує, що одним із чинників, який суттєво впливає на вдосконалення професійної підготовки бакалаврів філологів, є зміст і структура освітнього середовища як засобу формування їх професійних компетентностей. Тому важливою умовою проектування комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища є його відкритість і постійне розширення можливостей, а отже, застосування засобів ІКТ створює реальне підґрунтя для реалізації цієї умови [2; 3].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виявлено, що в Україні надається належна увага дослідженню проблем застосування в освітньому процесі ВНЗ інформаційно-комунікаційних технологій та формуванню в освітніх установах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання. Актуальні аспекти означених проблем висвітлено у працях В. Ю. Бикова [1], В. І. Бобрицької [2-4], М. І. Жалдака, С. Г. Литвинової [6], Н. В. Морзе, Ю. Г. Носенко, О. В. Овчарук, С. О. Семерікова [5], О. В. Співаковського, О. М. Спіріна, Ю. В. Триуса, М. П. Шишкіної та інших [8]. Проте дослідження проблеми компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів проводилось фрагментарно, що обґрунтовує актуальність їх здійснення з урахуванням сучасних викликів інформаційного суспільства.

Теоретично значущими для досягнення мети цього дослідження є висновки В. Ю. Бикова, який вважає, що активне комп'ютерно орієнтоване освітнє середовище навчального закладу дає змогу розв'язувати на якісно іншій основі низку загальних педагогічних і психологічних завдань формування і розвитку особистості. Обґрунтовуючи свою позицію, вчений зазначає, що широке впровадження новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання в навчально-виховний процес, по-перше, створює додаткові можливості для розробки й упровадження новітніх особистісно-орієнтованих освітніх технологій, диференціації навчально-виховного процесу для якомога повнішого розвитку нахилів і здібностей, задоволення запитів і потреб, розкриття творчого потенціалу; по-друге, застосування новітніх комп'ютерно

орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання як засобів навчальної діяльності сприяє формуванню необхідних життєвих компетенцій і науково-технологічної культури студентів, що нині є невіддільною складовою загальної культури кожної людини і суспільства загалом [1].

Насамперед зазначимо, що термін «комп'ютерно орієнтована методика формування професійних компетентностей майбутніх філологів» в нашому дослідженні розуміємо як упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх філологів у ВНЗ.

Сутність поняття «комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів» визначається сукупністю компонентів цієї системи, зв'язками та взаємозалежностями між ними (рис. 1). Ознаками цілісної методичної системи розвитку професійних компетентностей майбутніх філологів є повнота, цілісність та взаємозалежність її компонентів: чітка мета, визначений зміст, форми, методи й засоби.

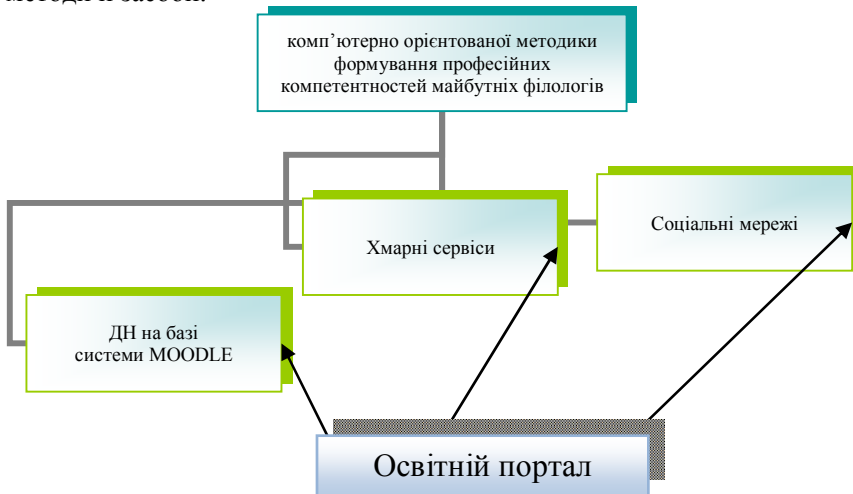

Рис. 1. Взаємозалежність компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів

Розглянемо детальніше компоненти комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів.

Теоретично значущим для розв'язання завдань нашого дослідження є висновки вчених, що нові соціальні сервіси спростили процес обміну

матеріалами у глобальній мережі Інтернет. Отже, тепер кожен може не тільки отримати доступ до світлин, відеофайлів, текстів, а й узяти участь у їх редагуванні та створенні власного мережного контенту. За допомогою сервісів Веб 2.0 контент створюється мільйонами людей. Вони розробляють і розміщують у мережі нові тексти, світлини, малюнки, музичні файли. При цьому спілкування між людьми все частіше відбувається не у формі прямого обміну відомостями, а у формі спостереження за діяльністю в мережі [5]. Так, використання мережевих щоденників (блогів), соціальних сервісів збереження мультимедійних ресурсів (відеосервіси, фотосервіси), спільна робота з документами (Google Docs) [6], соціальних сервісів ВікіВікі, соціальних пошукових систем стрімко увійшли й в освітній процес вищої школи.

Успішний досвід застосування комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів на практиці є у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Зокрема, у процесі вивчення навчальних дисциплін педагогічного циклу, для більш продуктивної роботи на семінарських заняттях для студентів ОКР «бакалавр» напряму підготовки «Філологія», викладач у соціальній мережі може створити групу (форум), де кожен студент може висловити свої враження від заняття та обговорити їх з одногрупниками. Таким чином, викладач отримує інформацію щодо результативності своєї методики та збагачує свій педагогічний досвід та збільшує активність й відповідальність студентів в освітньому процесі (рис. 2).

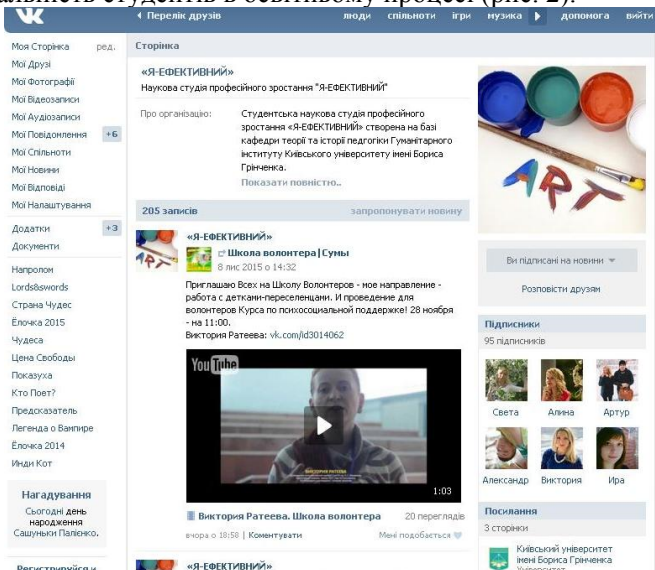

Рис. 2. Зразок створеної соціальної групи

Певний досвід практичного застосування засобів інформаційно-освітнього порталу у системі дистанційного навчання (ДН) у процесі професійної підготовки майбутніх філологів накопичено у Київському університеті імені Бориса Грінченка, зокрема ДН на платформі Moodle.

Так, викладачами кафедри теорії та історії педагогіки були розроблені дистанційні курси до навчальних дисциплін, наприклад «Педагогіка загальна», де викладач розміщує (рис. 3):

- інформацію про даний курс (студент знаходить путівник з курсу, програму, критерії оцінювання виконаних завдань тощо);
- лекції (студент має доступ як до текстового варіанту, так і до презентацій);
- завдання для семінарських занять (студент самостійно виконує завдання і в режимі дистанційного навчання спілкується з викладачем);
- блоки самостійної роботи (студент продовжує роботу з викладачем в режимі дистанційного навчання);
- блоки підсумкового контролю тощо (студент проходить електронне тестування з певної теми, модуля або всього курсу).

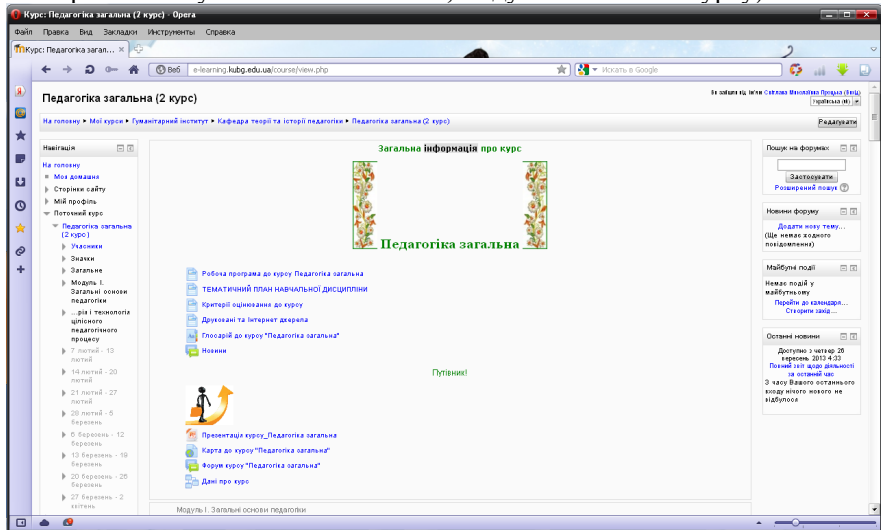

Рис. 3. Зразок ЕНК «Педагогіка загальна» на платформі MOODLE

Отже, дана платформа (портал) є допоміжним механізмом для підвищення мотивації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студента, що відповідає завданням формування кваліфікованого робітника засобами ІКТ.

Успішний досвід розв'язання проблеми застосування студентами філологічних спеціальностей хмарних технологій у своїй фаховій

підготовці є у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Зокрема, у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка загальна», під час проведення семінарських занять для студентів ОКР «бакалавр» напряму підготовки «Філологія», викладач для залучення всієї цільової аудиторії і при цьому швидкого оцінювання підготовки усіх студентів, може використовувати хмарні сервіси Office 365.

Наприклад, PowerPoint Online є програмою для створення і демонстрації електронних презентацій онлайн, за допомогою яких семінари набувають інтерактивності, адже кожен студент заповнює певною підготовленою інформацією свій слайд, що відкриває викладачеві відразу ж глобальну картину його підготовки у даний момент до визначеної теми. Так, до теми «Педагогіка і сучасність» студентам було запропоновано об'єднатися у групи по 5-6 осіб і розкрити своє бачення ролі педагогіки в системі наук про людину (рис. 4).

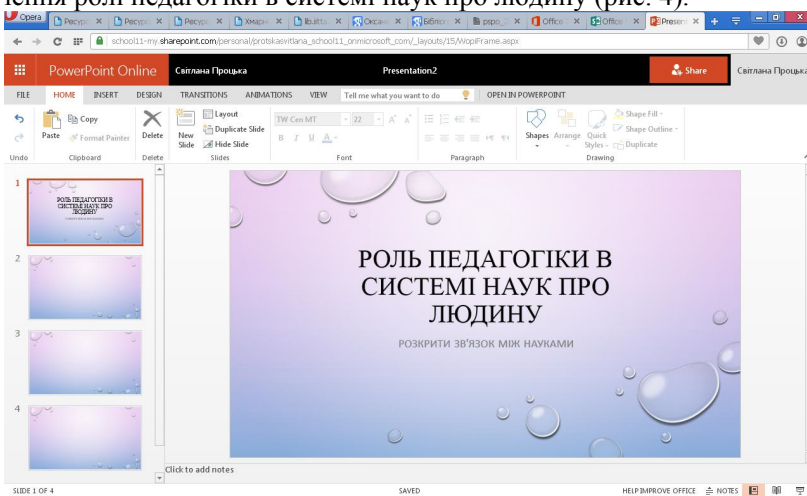

Рис. 4. Зразок спільного доступу PowerPoint Online

Отже, застосовуючи вищезазначений підхід, студенти можуть ефективно підготуватися до навчальних занять, що сприяє, на нашу думку, набуттю ними в освітньому процесі професійних компетентностей.

Викладене дає змогу здійснити деякі теоретичні узагальнення: використання потенційних можливостей компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів дасть їм змогу у процесі виконання професійних завдань реалізувати не тільки інформаційно-технологічні, але й психолого-педагогічні цілі, які виведуть освіту на якісно новий

інноваційний рівень, забезпечить особистісний розвиток студентів. Подальші наукові розвідки спрямуємо на розроблення педагогічних умов здійснення моніторингу результатів застосування елементів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів в освітньому ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с.

2. Бобрицька В. І. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній освіті / В. І. Бобрицька // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2011. – № 16 (2). – С. 35-39.

3. Бобрицька В. І. Освітня політика України у сфері інформатизації освіти / В. І. Бобрицька // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 273-316.

4. Бобрицька В. І. Основи інформаційної культури бакалаврів з філології : навч.-метод. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Бобрицька, О. М. Глушак. – Полтава : Скайтек, 2014. – 116 с.

5. Кіяновська Н. М. Теоретико-методичні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні вищої математики студентів інженерних спеціальностей у Сполучених Штатах Америки : монографія / Н. М. Кіяновська, Н. В. Рашевська, С. О. Семеріков // Теорія та методика електронного навчання. – Кривий Ріг : Видавничий відділ ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2014. – Том V. – Випуск 1 (5) : спецвипуск «Монографія в журналі». – 316 с. : іл.

6. Литвинова С. Г. Хмарні сервіси Office 365 : навчальний посібник / С. Г. Литвинова, О. М. Спирін, Л. П. Анікіна. – Київ : Компринт, 2015. – 170 с.

7. Мінтій І. С. Використання Документів Google як умова оптимізації спільної роботи / І. С. Мінтій // Теорія та методика електронного навчання. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2010. – Том I. – С. 150-154.

8. Процька С. М. Використання ментальних карт у комп'ютерно орієнтованій методиці формування професійних компетентностей майбутніх філологів [Електронний ресурс] // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України (21 березня 2016 р.) – Режим доступу : http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=12.

References (translated and transliterated)

1. Bykov V. Yu. Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity : monohrafiia [Models of organizational systems of open education] / V. Yu. Bykov. – K. : Atika, 2009. – 684 s. (In Ukrainian)

2. Bobrytska V. I. Zastosuvannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u vyshchii pedahohichnii osviti [Application of information and communication technologies in higher pedagogical education] / V. I. Bobrytska // Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Pedahohika. Psykholohiia. – 2011. – No. 16 (2). – S. 35-39. (In Ukrainian)

3. Bobrytska V. I. Osvitnia polityka Ukrainy u sferi informatyzatsii osvity [Educational policy of Ukraine in the field of informatization of education] / V. I. Bobrytska // Osvitnia polityka: filosofiia, teoriia, praktyka [monohrafiia] / Za red. V. P. Andrushchenka. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2015. – S. 273-316. (In Ukrainian)

4. Bobrytska V. I. Osnovy informatsiinoi kultury bakalavriv z filolohii [Fundamentals of information culture of bachelors in philology] : navch.-metod. posibn. [dlia stud. vyshch. navch. zakl.] / V. I. Bobrytska, O. M. Hlushak. – Poltava : Skaitek, 2014. – 116 s. (In Ukrainian)

5. Kiianovska N. M. The theoretical and methodical foundations of usage of information and communication technologies in teaching engineering students in universities of the United States : monograph / N. M. Kiianovska, N. V. Rashevskaya, S. A. Semerikov // Theory and methods of e-learning. – Kryvyi Rih : Vydavnychiy viddil DVNZ “Kryvorizkyi natsionalnyi universytet”, 2014. – Vol. 5. – No. 1 (5) : Special issue “Monograph in the journal”. – 316 p. : fig. (In Ukrainian)

6. Lytvynova S. H. Khmarni servisy Office 365 [Office 365 Cloud Services] : navchalnyi posibnyk / S. H. Lytvynova, O. M. Spirin, L. P. Anikina. – Kyiv. : Kompynt, 2015. – 170 s. (In Ukrainian)

7. Mintii I. S. Vykorystannia Dokumentiv Google yak umova optymizatsii spilnoi roboty [Use of Google Docs as a condition for collaborative optimization] / I. S. Mintii // Theory and methods of e-learning. – Kryvyi Rih : Vydavnychiy viddil NMetAU, 2010. – Vol. I. – S. 150-154. (In Ukrainian)

8. Protska S. M. Vykorystannia mentalnykh kart u kompiuterno oriientovaniy metodytsi formuvannia profesiinykh kompetentnosti maibutnykh filolohiv [Use of mental maps in a computer-based methodology for the formation of professional competences of future philologists.] [Electronic resource] // Zvitna naukova konferentsiia Instytutu informatsiinykh tekhnolohii i zasobiv navchannia APN Ukrainy (21 bereznia 2016 r.). – Access mode : http://conf.iitl.gov.ua/Conference.php?h_id=12. (In Ukrainian)